

Rend- Tartományi Közlöny

A KAP. SZ. JÁNOSRÓL NEVEZETT FERENCRENDI TARTOMÁNY

HIVATALOS KÖZLÖNYE

1914. December

A FÖTISZTELENDŐ P. PROVINCIALIS MEGBIZÁSÁBÓL SZERKESZTI:

P. PESTI EMMÁNUEL

GYÖNGYÖSI HÁZFÖNÖK, THEOLOGIAI TANÁR.

Kiadótulajdonos: A Kap. Sz. Jánosról Nev. Ferencrendi Tartomány Fönöksége Gyöngyösön.

Az új Generalis Constitutiókról.

(Folytatás.)

XIV. §.

A lajkus testvérek kellő vezetéséről.

109. A tartományfőnök minden zárda és rezidencia részére jelöljön ki egy alkalmas atyát, a ki a lajkus testvérek és jelöltek lelki vezére legyen a tökéletesebb életre.

110. Ez hetenkint legalább egyszer tartson megfelelő oktatást, a melyen kötelesek legyenek mindnyájan jelen lenni. Törekedjék őket mindazokban, melyeket a noviciátusban, vagy azelőtt tanultak tökéletesebben kioktatni és mindjobban megerősíteni.

111. A lajkus testvérek ápolják egymás iránt a kölcsönös szeretetet, legyenek tisztelttel a klerikusok, de különösen a papok iránt, a kik viszont jámbor odaadással viseltessenek a lajkusok iránt

112. A lajkus testvérek még a noviciát tartama alatt sem lehetnek klerikussá.

113. A házfőnök a diskretusokkal és a magiszterrel egyetemben évenként kétszer referáljanak hiven a tartományfőnöknek minden egyes egyszerü fogadalmas lajkus testvér és a még tíz év óta fogadalmas tertiarus életéről, erkölcséről és kötelességei teljesítésében való alkalmasságáról.

XV. §.

A tertiarusok vagyis oblatuokról.

114. Csak azokat a hiveket vegye föl a tartományfőnök a rend szolgálatára, mint tertiarusokat vagy oblatuokat, a kik testben és lélekben egészségeseknek és jó erkölcsűeknek találtnak és azonfölül életük huszadik évét meghaladták.

115. Mikor a tartományfőnök jónak látja beöltöztethetők a harmadrendiek ruhájába, és

egy év múlva az engedemesség és tisztaság egyszerü fogadalmára, valamint a harmadrendi regula professiójára lehet őket bocsátani, a rendi Rituale előírása szerint.

116. Ha önkényt a világba visszatérnének, vagy a tartományfőnök az ő tanácsa megkérdezésével őket elbocsátaná, ez által rögtön felszabadulnak a fogadalmak kötelezettsége alól.

117. Az elbocsátás kimondására pedig elég bármilyen ésszerű ok, vigyázni kell azonban a szeretetre és méltányosságra, különösen azok irányában, a kik már hosszabb idő óta szolgáltak a rendnek.

118. Mint a többi testvérek éljenek közös életben, és a közös áhitatgyakorlatokban valamint a szerzetesi fegyelemben alkalmazkodjanak a lajkus testvérekhez, a kiktől, hogy különleg különbözzenek, rendszerint nem engedendő meg nekik a csukla viselete.

119. Javaikat, míg a rendben élnek, ne ők kezeljék, hanem bizzák arra, a kire akariák; Életükben azonban ne mondjanak le javaikról nehogy esetleg a rendből kilépvén vagy onnan elbocsátatván, ezt megbánják.

120. A rend kegyelmeiben és búcsuibán a mint felveszik a szerzetesi ruhát, részesülnek.

Magyarázat.

A fönti pontok megértésére szükséges előrebocsátanunk, hogy a Constitutiók szerint milyen osztályokba soroztatnak a lajkus testvérek. A rendbe aspiráló lajkus testvér a III. § szerint mindenek előtt három évig postulans lesz. Ezek a postulansok nem tévesztendőek össze a tertiarusokkal. Igaz ugyan, hogy a postulansok három éven keresztül a tertiarusok ruháját viselik, de ők még sem tertiarusok. Tertiarusoknak a szó szoros értelmében azo-

kat a lajkus testvéreket nevezzük, akik nem lesznek noviciusok sem simplex vagy solemnis professusok, hanem egy évi próbaidejük után leteszik a tertiariusok fogadalmát, mely inkább ígéret, mint fogadalom színezetével bír, és egész életükön át tertiariusok maradnak. — A postulansok három év elteltével egy évig noviciusok lesznek, a melynek végeztével leteszik az egyszerű fogadalmat. Miután hat évet töltöttek az egyszerű fogadalomban és harminc évüket elérték, az ünnepélyes fogadalmakra bocsátatnak. E szerint tehát vannak postulansok, noviciusok, egyszerű és ünnepélyes fogadalmas lajkus testvérek; azután vannak próbaidős és fogadalmas tertiariusok. A postulansokról és novicius lajkus testvérekről már a fentebbiekben volt szó, a XIV. § az egyszerű és ünnepélyes fogadalmas lajkus testvérekről szól. Mindenekelőtt elrendeli a 109. pont, hogy a tartományfőnök minden zárda részére jelöljön ki egy alkalmas atyát, a ki az egyszerű és ünnepélyes fogadalmas lajkus testvérek gondozója legyen, és nekik legalább egyszer hetenkint adjon lelki tanítást. Rendesen egy és ugyanazon atya szokta gondozni a zárdában levő összes lajkus testvéreket bármilyen osztályhoz tartozzanak is azok. Ez az atya a 29. pont értelmében hetenkint háromszor tartozik oktadni a postulansokat a hit és a szerzetesi élet elemeire. Ne annyira beszédeket tartson nekik, mint inkább katekizálja őket és alakítsa át világiakból szerzetesékké. A novicius lajkus testvérek épen úgy oktathatók a novicius mester által, mint a klerikus noviciusok. Az egyszerű és ünnepélyes fogadalmas lajkus testvérek számára, hetenkint egyszer kell tartani exhortatiót, a mely már inkább beszéd legyen a noviciátban tanultak ismétlésére és a lelki élet mélyítésére. A próbaidős és fogadalmas lajkus tertiariusok részére a 109. pont hetenkint egy exhortatiót ír elő a többi lajkus testvérekkel együtt. — Hogy az egyszerű és ünnepélyes fogadalmas lajkus testvérekhez visszatérjünk, velük az exhortator ne úgy bánjék, mint alattvalóival, mert ők egyenesen a házfőnöknek vannak alávetve, hanem csak, mint olyan testvéreivel, a kiket lelkileg kell vezetnie. Azért ha valami fenyegetésre vagy intelemre volna szükség, ezt mindig a házfőnök tegye, úgy szintén a házfőnök jelölje ki a lajkus testvérek munkáit is, és ő gondoskodjék, hogy az exhortation pontosan megjelenjen és ha ebben talán valami mulasztás lenne, az exhortator ne maga intézkedjék, hanem a házfőnöknek tegyen jelentést, mert a fogadalmas lajkus testvérek már nem álnak a magiszter rendelkezése alatt, mint a postulansok és a noviciusok. Ennek dacára azonban a fogadalmas lajkus testvérek kiváló tiszteltetéssel kötelesek viseltetni az ő exhortatoruk iránt, mint a ki az ő lelkeiket gondozza. Bizonyára nem csak rosszalásra, hanem szigorú

büntetésre méltó az a lajkus testvér, a ki nem szívesen vesz részt a lelki tanításokban, vagy a ki azt a maga számára szükségtelennek tartja. Ez a kevélységnek volna a jele, a mely a legnagyobb veszedelem a szerzetben. A legidősebb hívők is szívesen hallgatják a szent beszédet, az atyák is a heti kulpákon örömmel befogadják a házfőnök buzdító szavait, annál inkább szükséges ez a lajkustestvéreknek, hogy a lelki élet szabályait szem előtt ne tévesszék, hanem azt minél mélyebben szívükbe véssék. — Viszont az exhortator atya ne tévessze szem előtt, hogy felelős Isten előtt a reá bízott lelkekről, a kik ha az ő hanyagságából tévednek a lanyhaság útjára, ő fog egykor számolni a szerzetesi életben előfordult botlásokról. Vegye tehát dolgát kifogyhatatlan szelidséggel, türelemmel és kitartással.

A 113. pont a lajkus testvérekről adandó relációkról szól. A postulansok és noviciusok relációi máshol vannak előírva, itt csak a fogadalmas és tertiarius lajkus testvérek relációjáról történik intézkedés. E szerint tehát csupán az egyszerű fogadalmas, valamint a még nem tiz év óta fogadalmas lajkus tertiariusokról kell évenként kétszer relációt küldeni a tartományfőnöknek. Az ünnepélyes fogadalmas lajkus testvérekről valamint a tiz év óta fogadalmas tertiariusokról nem kell relációt küldeni. A küldendő relációt aláírják a házfőnök és a discretusok is.

A XV. § a tertiariusokról szól. Mint fentebb említettük, ezek alatt ama lajkus testvéreket értjük, a kik nem lesznek noviciusok és nem is tesznek rendes fogadalmat, hanem egész életükre tertiariusok maradnak. A tertiariusok intézménye általában nálunk nem használatos. Többnyire csak azok lesznek tertiariusok, a kik valami okból nem léphetnek be az első rendbe. — Ilyen tertiariusok csak a 20-ik életévük után vehetők föl. Miután egy évi próbaidőt kitöltöttek, leteszik a tertiariusok fogadalmát, melyben engedelmességet és tisztaságot ígérnek, valamint a regula megtartását. Ezeket kötelesek bűn terhe alatt megtartani, mert mindenki köteles állapotbeli kötelességeit teljesíteni. Ha azonban a tertiarius kilép a rendből, ez a fogadalom önkényt megszűnik és a világban semmire sem köteles. Ugy szintén a tartományfőnöknek is joga van a meg nem felelő tertiariust elbocsátani, ki kell azonban előbb kérnie a Definitorium tanácsát. Ezen elbocsátással is megszűnik a tertiariusnak minden kötelezettsége. A tertiarius épen úgy öltözködik, mint a többi testvérek, csupán kapuciumot nem visel, de ennek a viselését is meg lehet neki engedni, ha azt az elöljárók szükségesnek találják. Ha van vagyona a tertiariusnak, ennek kezelése épen úgy történik, mint a novicius vagy az egyszerű fogadalmasok vagyonának kezelése. A Rssmus Min. Generalis tanácsára a lajkus postulansokat is úgy kezeljük, mint a

nem fogadalmas tertiarusokat. Értsük ezt leginkább a ruházatra, mert a többiekben betartandók a postulansokra vonatkozó pontok.

XVI. §.

A más Provinciába való átlépésről.

121. Senki sem kebelezhető be más Provinciába, hacsak erre nincsen súlyos ok, mindkét Provincia kormánytanácsának, valamint a Miniszter Generalisnak írásbeli beleegyezése illetve engedélye, és ha csak előbb nem időzött próbaképen két éven át abban a Provinciában, a hová átlépni óhajt.

122. A bekebelezett csak a bekebelezés napjától birjon hellyel és elsőséggel az egyenlők között; és nem is mozdítható elő a rend hivatalaira míg ki nem töltött három évet a bekebelezés után.

123. A ki a két évi próba alatt vagy egy más Provinciába való bekebelezése után visszatérést eszközöl ki abba a Provinciába, a honnan eljött, ott csak visszatérése illetve visszavétele napjától fog elsőséget élvezni, hacsak nem a Generalis Miniszter parancsára a rend vagy a Provinciai közjava tekintetéből tért vissza.

(Folytatjuk.)

Az Oltáriszentség kihelyezéséről.

(Folytatás.)

Mint hogy a nyilvános expositio csak úgy engedhető meg, ha vannak kellő számban egész napon át, a kik az Oltáriszentséget imádják, kötelessége a plébánosnak vagy a templom felügyelőjének az adoratiót szervezni és a jámbor társulatok tagjait valamint a hiveket úgy beosztani, hogy folyton nagyobb számban legyenek adoratorok, a hol pedig a klerus nagyobb számban van, megkívánják a rubricisták, hogy két klerikus karingbe öltözve folyton adoráljon a szentélyben, a kiket per-se óráról-óra-ra föl kell váltani, sőt ilyen föl-váltáskor ajánlatos harangozni is.

Itt helyén való megvitatnunk vajjon a nyilvános expositiók alkalmával szabad-e az expositio oltáránál misézni? Mint hogy az expositio alkalmával az Egyház azon van, hogy minden figyelmet és áhítatot az Oltáriszentség körül akar összpontosítani, a Clementina Instructio megtiltja, hogy az expositio oltáránál mise legyen és csak az expositio és repositio miséit engedi ott meg. Mivel azonban a szent Mise nem egyéb, mint az Oltáriszentség legmagasztosabb ünneplése, ujabban e tekintetben már nem ellenkezik a S. R. Congr. különösen, ha nincs szó a negyven órás szent-ségimádásról. Kezdetben csak szükség esetében volt ez megengedve, ugyanis az 1671 június 13-án kiadott Decretum így szól: „Non debet celebrari Missa in altari, ubi expositum est SS. Sacramentum, nisi ex necessitate fieri opus esset.“ Most azonban már vannak esetek mikor szükség nélkül is megengedte a S. R. Congr. egyes társulatoknak, hogy Misét végezessenek a kihelyezett Oltáriszentség előtt, sőt adott engedélyt arra, hogy csupán a szent Mise nagyobb ünnepélyessége kedvéért, csupán a szent Mise tartamára ki lehessen helyezni az Oltáriszentséget és így a szent Misét expositioval végezni. (S. R. Congr. 1914. Junius 11.) Ez ugyan nem általános engedély, de nálunk már régen szokásban van egyes alkalmakkor, pl. újhöld vasárnapján, nagyobb ün-

nepeken stb. a szent Misét Szentséggel tartani és ez a szokás már törvényerőre emelkedett, úgy hogy azt mondhatjuk, hogy ma már nem mondható tilosnak a kitett Oltáriszentség előtt végezni a szent Misét, ha mindjárt ezt valami szükség nem is kívánja.

Itt folytatólagosan meg kell magyaráznunk, mit irnak elő a rubrikák a különböző sz. funkciókról, melyeket a kihelyezett Oltáriszentség előtt szoktunk akár szokásból, akár szükségből végezni:

Mindenekelőtt vegyük a sz. Misét és lássuk vajjon szabad-e a kihelyezett Oltáriszentség előtt misézni? és mit kell ebben a Misében szem előtt tartanunk:

Első sorban a S. Rit. Congregatio szigoruan elrendeli, hogy a kihelyezett Oltáriszentség előtt gyászmisét mondani egyáltalán nem szabad. (S. R. Congr. 14. Jun. 1873) De vajjon szabad-e színben misézni az expositio oltáránál? Feleljen meg erre a kérdésre a Caeremoniale Episcoporum, a mely így szól: „Non incongruum, sed maxime decens esset, ut in altari, in quo SS. Sacramentum situm est, Missae non celebrentur. quod antiquitus observatum fuisse videmus.“ (Lib. I. Cap. XII. n. 8.) Ennek megfelel a S. R. Congregatio határozata: „Non debet celebrari Missa in Altari, ubi est expositum SS. Sacramentum, nisi ex necessitate fieri opus esset.“ (S. R. Congr. 13 Junius 1671.) A liturgikus szerzők tehát ebből kiindulva bizonyos szükség eseteket szoktak elsorolni, mikor lehet az expositio oltáránál misézni. Ilyen pl. ha más oltár nem volna, vagy megütközésre adna okot a régi szokással szakítva más oltárnál misézni stb. — Ujabban azonban már nem kell szükség esetekhez folyamodnunk, mert az Egyház jelenleg e tekintetben sokkal enyhébben gondolkozik. Magában Rómában manapság már szokás minden ok nélkül is misézni az expositio oltáránál, csupán csak az ünnepélyesség emelésére. Sőt ujabban a S. R. Congr. több esetben engedélyt adott, hogy sz.

kell, hogy ne fordítson hátat a Legszentebbnek. nem csupán azt mondhatjuk megengedettnek, hogy szabad misézni annál az oltárnál, melynél huzamosabb időn át az Oltáriszentség ki van helyezve imádásra, hanem vannak egyes esetek, mikor szabad az Oltáriszentséget kihelyezni csupán azért, hogy előtte sz. Misét végezzünk. Ilyen engedélyt adott a S. R. Congr. a következő decisióban: „An tolerari possit consuetudo quandoque ad majorem solemnitate in festis Domini, S. Mariae Virginis et Sanctorum celbrandi Missam coram SS. Sacramento exposito?” S. Congregatio respondit: „Id passim ne fiat, et cum venia Ordinarii in singulis casibus obtenta.” (S. R. Congr; 11 Junii 1904.) E szerint tehát nem mondhatnók tilosnak a misézést az Oltáriszentség előtt. A legtöbb rubricista azonban ezt csupán a csendes Misékre engedte meg és tagadták, hogy ünnepélyes Misét is lehetne mondani expositióval. Tudunk azonban olyan esetet is fölmutatni, a melyben a Sz. Szék engedélyt adott ünnepélyes Misét mondani expositióval. XIII. Leó pápa 1899 november 13-án engedélyt adott hogy a következő december 31-én éjjel, mikor a század bevégeződjött, mindenütt lehessen éjfélkor az Oltáriszentség kitételével *ünnepélyes* sz. Misét mondani. Tekintetbe véve tehát ezt az engedélyt el kell ismernünk, hogy bizonyos esetekben lehet expositióval ünnepélyes sz. Miséket is mondani. Minden bizonnyal ezekből nem következtethetjük azt, hogy bármikor a pap tetszése szerint lehet expositióval misézni, de azt joggal állíthatjuk, hogy a hagyományos régi szokást, mely nálunk széles körben divik, újhold vasárnapján és más egyéb ünnepeken szentséggel tartani a sz. Misét, nem lehet kárhoztatni, mert ezek minden bizonnyal régi engedélyeken alapulnak, vagy legalább is a szokásjog alapján törvényerőre emelkedtek. A régi szokásos napokon kívül azonban más napokon misézni Szentséggel nem lehet a megyés püspök engedélye nélkül. Ebben csak az Urnap nyolcada képez kivételt, a mikor az Egyház külön püspöki engedély nélkül bármikor megengedi a papság tetszése szerint az expositiót.

Mindezekből tehát vonjuk le a szabályt. Szentségimádáskor lehet az ünnepélyesség kedvéért, vagy bármely más elfogadható okból az expositio Oltárnál akár csendes, akár ünnepélyes sz. Misét mondani, és kellő engedélyvel szabad az Oltáriszentséget csupán a sz. Mise tartamára kihelyezni, egyedül csak azért, hogy előtte misézzünk.

Ha az Oltáriszentség előtt misézzünk, az Oltár antependiuma ugyan fehér színű lesz az expositio miatt, a pap azonban olyan színű ruhákat ölt, a milyen színűek az napra elő vannak írva. A sz. Mise alatt, tekintettel a kihelyezett Oltáriszentségre, a pap valahányszor középen átmegy mindig térdet hajt az Oltáriszentség előtt és ha a nép felé fordul vigyázn

keil, hogy ne fordítson hátat a legszentebbnek. A sz. Misében továbbá vennie kell a papnak az Oltáriszentség oratióját. Erre nézve azonban több regulát kell megjegyezni. Mindenekelőtt általános szabály az, hogy ha az expositio Oltáránál énekes vagy ünnepélyes sz. Misét mondunk, bármilyen ünnep legyen is venni kell a szentségi oratiót, és pedig a napi oratiók után az esetleges imperata oratiók előtt. Ha I. vagy II. classis ünnepeken csupán egy oratio van a Misében, továbbá virágvasárnap, karácsony és pünkösöd vigiliáin, mikor szintén csak egy oratio van, expositio esetére a szentségi oratiót egy conclusio alatt kell mondani a napi oratióval. Ha más duplex napokon volna csak egy oratio, úgy a szentségi oratiót azért külön conclusio alatt kell mondani. Ha csendes Misét mondunk az expositio oltáránál, vagy énekes misét mondunk egy más oltárnál mialatt a templomban expositio van, akkor a I. és II. classis ünnepeken, valamint virágvasárnap, karácsony és pünkösöd vigiliáján nem szabad venni a szentség oratiót, más napokon azonban lehet ezen misékben is venni, ez azonban nem kötelező. Vannak végül olyan festumok, a melyeknek a miszteriuma megegyezik az Oltáriszentséggel, ha ilyen festumon van expositio, úgy propter „identitatem mysterii” el kell hagyni a szentségi oratiót, mert az Egyház a liturgiában nemtűri az ismételtetéseket. Ezen festumok a S. R. Congregatio szerint a következők: Festa Passionis Domini, SS. Redemptoris, SS. Cordis Jesu et Pretiosissimi Sanguinis. (S. R. Congr. 3. Jul. 1896.)

Ezeket felül természetesen pontosan be kell tartani az expositióval tartott Misékben mindazon előírásokat, melyeket a rubrikák ez esetben megkívánnak.

Ennyi elég volna a kített Oltáriszentség előtt végzett Misékre vonatkozólag; most lássuk folytatólagosan szabad-e az expositio Oltáránál áldoztatni?

Minthogy az Egyház nem szívesen engedi meg a misézést a kített Oltáriszentség előtt és pedig azért, mert attól fél, hogy ily módon eltereltetik a nép figyelme az Oltáriszentség imádásáról, azonkívül a sz. Mise alatt az oltár szolgálai nem tarthatják be a szolgálat miatt pontosan az Oltáriszentségnek tartozó tiszteletet; ebből könnyen következtethetjük, hogy még kevésbbé fogja megengedni az expositio Oltáránál az áldoztatást, a mely hatványozottabb mértékben zavarja meg a csendes és összeszedett imádást, Tényleg van tilalom az áldoztatásra az expositio oltáránál. Egy kérelemre ugyanis a Rit. Congregatio, mikor azt kérték tőle engedje meg a misézést a kített Oltáriszentség előtt, 1831 november 12-én azt felelte: „Pro gratia, dummodo in Missa Sacra Eucharistia non distribuatur” Vagyis más szavakkal megengedi a sz. Misét expositio Oltáránál, de nem engedi meg ugyanott az áldoztatást. Ebből te-

hát joggal következtetjük, hogy szentségkíté-
telkor áldoztatni az expositio oltáránál nem sza-
bad. Igen ám csak hogy számolnia kellett az
egyháznak avval a nehézséggel is, hogy a leg-
több templomban csak egy tabernaculum van
t. i. a főoltáron és ugyanott kell lennie a szent-
ségkítételnek is, a mely sokszor egész napon
át is tart, a mely esetben alig lenne kedves
az Ur Jézus előtt a neki járó tisztelet miatt meg-
fosztani a híveket a sz. Áldozástól, mikor a sz.
Áldozás az Ur Jézus legnagyobb és legben-
sőbb tisztelete. Azért nem csodálkozhatunk, ha
az Egyház, azon templomokban, a hol a mel-
lékoltárokon lehetetlen az áldoztatás, meg-
engedte, hogy lehessen áldoztatni az expositio
oltáránál is. Ilyen engedményt adott a S. R.
Congregatio 1868 szept. 26-án. Sajnos azon-
ban, hogy ez az engedmény a S. Rit. Congre-
gatio legújabb decretum gyűjteményéből kiha-
gyatott, a mi azt jelenti, hogy az engedmény
vissza van vonva. E szerint tehát újra a régi
álláspont jutott érvényre, a mely szerint az
expositio oltáránál nem szabad áldoztatni, ha-
nem az expositio alkalmára valamelyik mellék-
oltárnál egy kis ideiglenes tabernaculumot kell
felállítani és az expositio tartama alatt ott kell
áldoztatni. A hol azonban ez nem volna lehet-
séges, elismert rubricisták szerint szabad élni
epikiával, vagyis szükség estén lehet az expo-
sitió oltáránál áldoztatni. Ha azonban csak a sz.
Mise van szentséggel és így az expositio rövid
tartamu, minden bizonnyal könnyű szerrel ki
lehet vinni, hogy ez alatt az idő alatt ne legyen
áldoztatás, hanem áldozzanak a hívek vagy a
sz. Mise előtt, vagy annak végeztével. Némely
helyen különösen az apácáknál, ezt a nehé-
séget úgy szokták megoldani, hogy az áldoz-
tatás idejére eltakarják az Oltáriszentséget
egy selyem függönykével, a mi némiképp enyhíti
ugyan a dolgot, teljesen megengedett azonban
nem teszi. — Az Oltáriszentség ilyen eltaka-
rását függönnyel az Egyház is előírja, de nem

az áldoztatás idejére, hanem azon esetre, ha a
kitett Oltáriszentség előtt predikáció volna. Ide
vonatkozik a következő resolutio: „Num tole-
rari possit consuetudo exponendi SS. Sacra-
mentum, et coram eo Missam celebrandi
(occasione novemdialis) in qua fit post Evan-
gelium praedicatio verbi Dei et plerumque de
Sanctis; et in qua populus frequens accedit ad
S. Synaxim?“ S. Rituum Congregatio respon-
dendum censuit: „Affirmative; apposito tamen
velamine ante SS. Eucharistiam, dum habetur
conciu.“ S. R. Congr. 10 Maii 1890. — Ebből
tehát azt látjuk, hogy az Oltáriszentséget csak
akkor kell eltakarni függönnyel, ha az expositio
alatt sz. beszéd volna „dum habetur conciu.“ A
sz. beszéd ugyanis, pláne ha az nem az Oltári-
szentségről szól, elvonja a figyelmet az Oltári-
szentségről, azért a liturgikusoknak az a véle-
ményük, hogy expositio alatt sz. beszéd lehe-
tőleg ne legyen, és ha mégis van, annak rö-
vidnek kell lennie. Továbbá legjobb az Oltár-
tól beszélni, nehogy a nép mikor a szószerk
felé fordul hátat fordítson az Oltáriszentségnek.

A mi végül a kitett Oltáriszentség előtt
végezni szokott különböző ájtatosságokat,
litániákat és könyörgéseket illeti, ezek mind
megengedhetők expositio alatt. A liturgikusok
azonban nem tartják megfelelőnek, hogy a ki-
tett Oltáriszentség előtt a bold. Szűz, vagy
más szentekhez tartsunk ájtatosságot, mert
minden bizonnyal, ha az Oltáriszentség látha-
tólag jelen van, Reá kell irányítani minden
figyelmet. Ebből a szempontból nem helye-
selhetők az olvasó ájtatosságok vagy litániák
expositioval. Ezen ájtatosságok végén azonban
áldást adni az Oltáriszentséggel minden bizony-
nyal üdvös dolog, csak mikor az Oltáriszent-
séget a Tabernaculumból elővesszük, ezt már
szentségi énekek és imák között tegyünk. Nincs
azonban tilalom a kitett Oltáriszentség előtt
Mária ájtatosságokat is tartani

Karácsony ünnepéről.

Ha e szent és fölötté kegyelemteljes ün-
nep eredetét kutatjuk, azt teljes bizonyossággal
megállapítani nem tudjuk. Bizonyos, hogy már
az első századokban megülte a nyugati Egyház,
míg a keleti Egyházban csak aranyszáju sz. Já-
nos idejében kezdték ünnepelni. Ezt aranyszáju
sz. János egyik beszédéből tudjuk, ki mint
presbyter Antiochiában karácsony napján
predikálván a többek között azt mondotta,
hogy csupán tíz év óta tartjuk ez ünnepet t. i.
a karácsonyt keleten, míg a nyugati Egyház a
századok kezdete óta ünnepli. Keleten ugyanis
azelőtt vizkeresztkor ünnepelték az Ur szüle-
tését. Sokak szerint a nyugati Egyháznak egy
pogány ünnep adott okot a karácsony behozata-
lára. Ugyanis a pogány rómaiak december 25-én

tartották az ujaszületett nap ünnepét (Festivitas
solis renascentis) mert akkor kezd a nap hosz-
szabbodni és mintegy újra születni; és az
Egyház a megtért pogányoknak megtartotta ezt
az ünnepet, csupán a miszteriumát változtatta
át, a mennyiben nem az anyagi napot ünnepelte
többé, hanem a szellemi napot Krisztust, a ki
„sol oriens ex alto“ és ezen idő tájban szüle-
tett. Nincs kizárva hogy ez a körülmény is
befolyással volt az Egyházra, de valószínűbb
az, a mit aranyszáju sz. János mond, hogy a
római Egyház azért kezdte ünnepelni decem-
ber 25-én az Ur születését, mert az Ur valóban
akkor született. És ezt a római Egyház jobban
is tudhatta, mint a keleti Egyház, mert hisz
Rómában nagy gonddal őrizték a Quirinus hely-

tartó által végrehajtott népszámlálás aktáit, a mely népszámlálásra esik az Ur születése. És ez a körülmény indította a keleti Egyházat is arra, hogy a karácsony ünnepét december 25-re efogadja.

A nyugati Egyház karácsony ünnepén háromszor engedi meg minden papnak a sz. Mise bemutatását. Ezen szokás eredetét a következő módon magyarázza Grancolas a párisi Sorbona tanára: Szokásban volt Rómában, de meg más egyházakban is az első századokban a nagyobb ünnepeken kétszer mutatni be a sz. Misét t. i. éjjel, vagyis a vigilia alkalmával és déltájban a Tertia után, és ezt mint N. Szent Leó Dioscorusnak írja, azért, hogy azok is hallgathassanak sz. Misét, a kik a falvakból jönnek. Ugyanis a régi Egyházban, mikor még a püspökségek nem voltak olyan terjedelmesek, nagyobb ünnepeken mindenkinek a püspök Miséjén kellett jelen lennie, ép azért a falusi papok olyankor nem is miséztek otthon, hanem hiveikkel együtt a székesegyházba mentek misére, a hol mindnyájan a püspök kezéből áldoztak, a mi által persze a hivek szépen dokumentálták az ő belső összeköttetésüket főpásztorukkal. Így volt ez minden nagyobb ünnepen, következőleg karácsonykor is. Ez ünnepen azonban eme két Miséhez Rómában egy harmadik is járult és pedig a következő okból: Volt ugyanis Rómában egy ősi titularis templom sz. Anasztázia tiszteletére, a kinek ünnepe épen december 25-re esik. A védszent ünnepén pedig nem maradhatott el a Titulusban a sz. Mise, mert az időben még az ünnepek translatióját nem gyakorolták. Hogy tehát a karácsonyi Miséknek is elég tétesség és a Titulusban se maradjon el a kötelező sz. Mise, a pápa az éjjeli és nappali sz. Misék között egy harmadikat is mondott sz. Anasztázia templomában hajnalban, de a nagy ünnep miatt karácsonyról mondotta a sz. Misét és sz. Anasztáziáról csupán commemoratiót vett. Éjfélkor misézett tehát a pápa a Maria maggoreban, a hol az Ur jászola van, hajnalban a sz. Anasztáziában, déltájban pedig a szent Péterben, és ez volt a legünnepélyesebb Mise. Mikor nagy Károly császár a VIII. században a római ritust egész birodalmára kiterjesztette, akkor a római ritus szabályaival együtt egész közép Európában elterjedt ez a specialis római szokás is t. i. karácsony napján háromszor misézni, a mely mind a mai napig meg van. Hogy a többi nagyobb ünnepeken miért nem maradt meg a kettős sz. Mise, annak valószínűleg az az oka, hogy a többi ünnepeken csak egy Mise szöveg vot található a Sacramentariumokban és ugyanazt ismételték, míg karácsonykor mind a három Misére külön sz. Mise szöveg volt előírva, a melyek misztikusan ünnepelték az Ur hármasszülését, t. i. az éjféli Mise ünnepelte az Ur testi születését a bold. Szüztől, a hajnali az Ő lelki születését a ke-

gyelem által az emberek sziveiben, a harmadik pedig az Ő öröktől fogva való születését az Atyától. Ezen szép jelentés miatt tartja meg az Egyház a karácsonyi hármassz. Misét most is.

A hármassz. Mise karácsony napján nem kötelesség, hanem privilegium, azért lehet estleg két vagy egy sz. Misét is mondani. Ha valaki csak egy sz. Misét mond, úgy azt a Misét kell mondania, a mely megfelel annak az órának, a melyben miséznek pl. ha hajnalban, akkor a másodikat, ha nappal, akkor a harmadikat. Ha pedig valaki az egyik Misét éneklí, úgy ezen énekes Misének, akkor is meg kell felelni az illető Mise órájának, ha mind a három Misét is el akarja végezni. Így pl. ha valakinek a hajnali Misét kell énekelnie, jóllehet még az elsőt nem mondta el, szeretné pedig mind a három sz. Misét elvégezni, úgy hajnalban mégis énekelnie kell a második sz. Misét vagyis a pástor Misét és utánna csendesen elmondja az éjfélit és harmadikat is. Továbbá dacára annak, hogy az Egyház valahányszor binandi fakultást ad, mindig szigoruan tiltja, hogy a második sz. Miséért nem szabad stipendiumot elfogadni, karácsonykor mégis szabad mind a három sz. Miséért stipendiumot elfogadni, mert ekkor nem dispenczió, hanem az Egyház törvénye folytán lehet többször misézni.

A karácsonyi ünnepélyes sz. Misében, midőn a kórus a Credo-ban éneklí: „et incarnatus est“ a pap és az assistensek, ha mindjárt a faldistoriumon ülnek is, lefödik a fejüket és az oltár lépcsőire leborulnak.

Az első és második sz. Misében, mint-hogy a jejunium naturalé meg kell tartani, a pap nem purifikálja a kelyhet, hanem a szent vér vétele után összetett kezekkel mondja: „Quod ore sumpsimus etc.“ majd kezeit egy erre készített edényben lemossa a szokásos ima kíséretében, azután a kelyhet, minthogy az Ur szent vérének maradékai benne vannak, minden kitörlés nélkül a corporalén hagyja és a szokásos módon leteríti. A mise folytatása közben azonban nem hajt előtte térdet. A mise végeztével a kelyhet a sekrestyébe kell vinni és a következő Miséig a corporalera helyezve illendő helyen elzárni. A következő Misében vigyáznia kell a papnak, hogy offertoriumkor, midőn bort tölt a kehelybe, sem a töltés előtt, sem a töltés után a kelyhet ki ne törülje, sem a corporalén kívül ne helyezze, mert az Ur vérének maradványai benne vannak. Ugy szintén communiókor a kehely azon oldaláról kell innia, a mely oldalról az első Misében ivott. Caerem. Ord. Rom. Seraph. 428.

Minthogy karácsony oly nagy és örvendetes ünnep, az Egyház ősi kánonai karácsonytól egész vizkeresztig minden böjtöt eltiltottak, továbbá elrendelték, hogy ezen idő alatt, ha csak valami festum elő nem adja magát az officium mindig karácsonyról legyen.

Innen van az, hogy még vizkereszt vigiliája is örvendetes karácsonyi officium, a Misében fehér szín van Gloriával és a bőjt is elmarad. Sőt a karácsony nyolcadán belül eső festumokon is a régiek legalább az officium felét karácsonyról végezték, t. i. az első és második nocturnus a festumról volt, a harmadik karácsonyról, a Laudes a festumról volt kará-

csony és a bold. Szűz commemoratiójával, a Prima és Sexta karácsonyról, a Tertia és a Nona a festumról, a Vesperás egészen karácsonyról a festum commemoratiójával. Ebből mindössze annyi maradt meg, hogy a nyolcadon belül eső festumokon a Vesperás a Capitulumig mindig karácsonyról van.

Tézisek a kétheti konferenciákhoz.

1. *Disseratur de constitutione et organisatione Curiae Romanae Summi Pontificis, seu de diversis Congregationibus et Tribunalibus.* (Lásd Tauber: *Manuale Juris Ecclesiastici.*)

2. *Explicetur per singulas partes privilegium nostri Ordinis de erectione s. Viae Crucis.*

3. *De obligatione recitandi Divinum Officium. Quis obligatur et qualis est haec obligatio?* (Lásd Noldin: *De praeceptis.* P. 771.)

Hirek a Provinciából.

Háborus viszontagságok. Az oroszok északi betörése nem kis zavart idézett elő felvidéki zárdáinkban, melyeket jelenleg a lengyel testvérek adminisztrálnak. Bártfán és Eperjesen e hó 2-án falragaszok hívták föl a lakosságot a menekülésre, mert az orosz hadsereg Zemplénből betört Sáros megyébe. Ezen hirre az új bártfai házfőnök Eperjesre menekült, P. Blahó Alajos pedig Szokolcára, csak az öreg Vaskó Cyprián atya maradt Bártfán bevárando a történendőket. Eperjesről P. Brúnó sok viszontagság között Gyöngyösre menekült, a hová két nap és két éjjeli ut után érkezett meg kiéhezve és összefázva a fűtetlen teher szállító kocsiban. A lengyel testvérek Sziléziába menekültek, csak Evaristus és Domonkos atyák maradtak Eperjesen, minthogy öregségük és gyengélkedésük miatt nem merték magukat rászanni a menekülésre. A mostani helyzet szerint az oroszok már kivonulóban vannak Sárosból, azért a menekülők is visszatérnek, mire azonban e sorok napvilágot látnak nem lehet tudni nem kellend-e ujonnan menekülni. Az orosz ugyan sokat gyengült és mintegy már legyőzöttnek látszik, de talán épen azért újra és újra kétségbeesetten erőlködik, hogy ismételt betöréseivel valami eredményeket érhessen el. Az üres és elhagyott sztropkói zárdánk egy napig az oroszok hatalmában volt, de vitéz seregünk csakhamar kiüzte onnan őket. — A háboruban levő testvéreinktől aránylag kevés új hír érkezett. Az atyák közül ujabban P. Lukács Szerént hívták be, a ki már egy hónap óta Lajta-Brückben tartózkodik, mint a hadikórház lelkésze és odaadó gonddal látja el a nagyszámban levő sebesülteket, valószínűleg csakhamar a csataterre fog menni. P. Julián a mult napokban Krakóból Oroszországba ment a hadsereggel. Ugyanott tartózkodik P. Ignác is. A lajkus testvérek közül csak fr. Vince és fr. Paschál

adtak magukról legutóbb életjelt. fr. Paschál még mindig Szerajevóban van az élelmezési osztálynál, fr. Vince pedig már Szerbia közepén van és a tiszteknek főz. Legutóbb azt jelezte, hogy már nagyon jól megy a dolguk, sok koplalás után most már csupa zsákmányolt libákat, pulykákat és borjúkat süt és főz a tiszt uraknak. A legutóbb besorozott testvérek még persze mind kiképzés alatt vannak az itthoni laktanyákban és most áll a sorozás, a mely még bizonyára több testvért fog a csataterre szólítani. Imádkozzunk küzdő testvéreinkért, hogy egyrészt a hazának hasznos szolgálatot tehessenek, másrészt pedig, hogy a háboru súlyos és megpróbáltató viszontagságai közepette erősek és kitartók maradjanak sz. hivatásukban.

Aranymise. A jó öreg Kovács Damján atya a háborus zivatarok közepette e hó 6-án tartotta ötven éves papi jubileumát Szolnokon. Erre a szép ünnepre Provincialis atyánk is el akart menni, hogy Damján atya örömeiben résztvegyen. Már-már indulni is akart, mikor kitörtek az eperjesi zavarok és a fölvidéki zárdák veszélybe kerültek. Hogy tehát minden eshetőségre készen legyen otthon maradt bevárando a történendőket. Így tehát az aranymise Provincialis atyánk távollétében folyt le, de azért sok lelki örömet hozott ugy a jubilánsnak, mint a nagyszámu híveknek. Damján atya manufactora volt Árva Ferenc szolnoki zárdafőnök atya, a szónoklatot pedig Radvánszki József atya végezte a nála megszokott hévvel és ékesszólással. Adjon Isten a jó Damján atyának sok kegyelmet és még sok esztendőt, hogy még sokáig folytathassa buzgó működését a kis szolnoki vártemplomban, a melynek már közel harminc éve lelkipásztora és a hol az ő áldásos működése oly mély nyomokat hagyott.

Az új Breviariumról. Időről-időre többen fordulnak Provincialis atyánkhoz azon kérelemmel, hogy küldjön nekik új Breviariumot, mert olvasták, hogy az új Breviarium Romanum már megjelent. Erre nézve fölvilágosításul a következőket közölhetjük: A Breviarium Romanum melyet a világi papság használ igenis már több kiadásban megjelent, de a Breviarium Romano-Seraphicum, melyet mi használunk, még nem jelent meg. Tudjuk, hogy újabb időben nem csak a Psalteriumban, hanem a Breviarium corpusában több rendbeli változás történt, azért kénytelenek vagyunk a régi Breviarium mellett nem csak új Psalteriumot használni, hanem még két-három Supplementumot is. A javítások a világi papság Breviariumában most egyelőre befejeződtek, ép azért a Breviarium Romanum megjelenített, de a mi Breviariumunk megállapodása egy kissé késett, mert több rendi festum sorsa függőben volt egész a legújabb időkig és így persze a Rssmus Minister Generalis, mindaddig nem nyomathatta ki az új Breviariumot míg a függőben levő kérdések végleges megoldást nem nyertek. Ez a megoldás ugyan most már megvan, de most meg a háboru késlelteti a Breviariumok kinyomását. Így aztán oda jutottunk, hogy a régi Breviariumokból végkép kifogytunk, ujakra pedig nyolc-tíz hónapra belül alig számíthatunk. Ilyen körülmények között kénytelenek vagyunk a régi Breviariumok mellett kitartani és azokat egész sereg Supplementummal foltozni mindaddig,

míg az új Breviariumok el nem készülnek. Most tehát senki se számítson új Breviariumra, ha majd azok megjelennek Provincialis atyánk rögtön fog nagy mennyiségben hozatni és akkor majd közzé is teszi a Provinciában, hogy kiki kérhessen. Addig tehát türelemmel kell lenni.

Missio. A mult hó 24, 25 és 26-án az egri érsek ur megújította a most egy év előtt lefolyt örökre emlékezetes egri missiót. Az érsek ur kívánatára a megújítást P. Jámbor jezsuita atya, dr. Ivanovics spiritualis és Venn Jakab egri házfőnök atya végezték. Igaz, hogy a háboru miatt a missió csak kisebb méretű volt, de azért mélyen szántó hatásokat hozott létre. A sz. beszédeket emelte a kegyelmes érsek ur jelenléte is.

Nagylelkű adomány. Karl József szatmári főhadnagy, a kit vallásos buzgósága, jótéteményei és nemeslelkűségéért mindenki tisztel és szeret, a napokban a szatmári zárdánk részére ezer korona értékű hadi kölcsön járadék értékpapirt kötött le egy és mindenkorra olyan kikötéssel, hogy annak évi járadékai legyenek mindig a szatmári zárda karácsonyi ajándéka. A nemeslelkű jótévőt a testvérek imáiba ajánljuk.

Szerkesztői izenetek.

A „Tartományi Közlönyre“ előfizettek az egri zárda 10 kor. a füleki zárda 5 kor. Kéretnek a hátralékosok, hogy ne feledkezzenek meg lapunkról.